

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΝΙΑΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ
ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ

ΑΠΟΦΑΣΗ

142/2016

(Της διαδικασίας του άρθρου 2, παρ. 2, περ. γ.(δδ) Ν. 4013/2011)

Η ΕΝΙΑΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ

Στην Αθήνα σήμερα, την 20η Σεπτεμβρίου του έτους δύο χιλιάδες δεκαπέντε (2016), ημέρα Τρίτη και ώρα 11:00 π.μ. και επί της οδού Λ. Κηφισίας 7 στην Αθήνα, όπου και τα γραφεία της, συνήλθε η **ΕΝΙΑΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ** σε συνεδρίαση μετά από σχετική πρόσκληση του Προέδρου της, η οποία γνωστοποιήθηκε νομίμως σε όλα τα μέλη της Αρχής.

Από τα προσκληθέντα μέλη της Αρχής παρέστησαν κατά την συνεδρίαση τα ακόλουθα:

1. Πρόεδρος: Καταπόδης Γεώργιος
2. Αντιπρόεδρος: Μπουσουλέγκα Χριστίνα
3. Μέλη: Λουρίκας Δημήτριος
Σταθακόπουλος Δημήτριος

Γραμματέας: Κασάπη Ευαγγελία

Εισηγητές: Ελένη Γούναρη & Αλέξιος Τάττης, Ειδικό Επιστημονικό Προσωπικό της Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ.

Κατά τη διάρκεια της Συνεδρίασης παρέστησαν οι εισηγητές κκ Ε. Γούναρη και Α. Τάττης, καθώς, η προϊσταμένη του Τμήματος Γνωμοδοτήσεων κ. Χ. Καξιρή καθώς και οι εκπρόσωποι της Ε.Υ.Δ.Ε. κ. Ανδρέας Πολάκις με ΑΔΤ ΑΙ 624271 και κ. Ειρήνη Σουφλιά με ΑΔΤ ΑΒ 284405, οι οποίοι εξέθεσαν τις απόψεις τους. Ακολούθησε εκτενής συζήτηση και στη συνέχεια άπαντες οι προαναφερόμενοι αποχώρησαν πριν την έναρξη της διαδικασίας ψηφοφορίας και λήψης της απόφασης από τα Μέλη του Συμβουλίου της Αρχής.

Ερώτημα: Το με αρ. πρωτ. ΚΓ/ΦΚΣΔ12.00/ΕΓ2/οικ.5579/15-07-2016 έγγραφο αίτημα του Υπουργείου Υποδομών, Μεταφορών & Δικτύων/ Γενική Γραμματεία Υποδομών/ Γενική Δ/νση Συγκοινωνιακών Υποδομών/ Ειδική Υπηρεσία Δημ. Έργων Κατασκευής και Συντήρησης Συγκοινωνιακών Υποδομών (Ε.Υ.Δ.Ε./Κ.Σ.Σ.Υ.) προς την Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ. (εφεξής Αρχή), το οποίο παρελήφθη από την Αρχή στις 15-07-2016 (αρ. πρωτ. εισερχ. 3183), όπως συμπληρώθηκε με το από 30-08-2016 e-mail (αρ. πρωτ. εισερχ. 3713) και το υπ' αρ. Πρωτ. ΚΓ/ΦΚΣΔ12.00/ΕΓ2/6171/29-08-2016 (αρ. πρωτ. εισερχ. 3736) έγγραφο.

Θέμα: Έγκριση προσφυγής στη διαδικασία με διαπραγμάτευση για την ανάθεση της 1ης Συμπληρωματικής Σύμβασης υπηρεσιών σε υλοποιούμενη σύμβαση με τίτλο: “Παροχή Υπηρεσιών Συμβούλου Διαχείρισης στην κατασκευή του έργου Νέος Λιμένας Πατρών – 3ο Τμήμα Α' Φάσης”, προϋπολογιζόμενης δαπάνης 58.425,07 € χωρίς ΦΠΑ.

I. Ιστορικό- πραγματικά περιστατικά

1. Από το φάκελο της υπόθεσης και τα περιεχόμενα σε αυτόν στοιχεία και σχετικά έγγραφα προκύπτουν τα ακόλουθα:

1.1 Με την υπ. αρ. 321/04-02-2011 απόφαση του Γενικού Γραμματέα Δημοσίων Έργων η Πράξη με τίτλο: 'Νέος Λιμένας Πατρών – 3ο Τμήμα Α' Φάσης' εντάχθηκε στο Ε.Π. “Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας 2007-2013” στο οποίο περιλαμβάνεται το 3ο υποέργο με τίτλο: 'Σύμβουλος Διαχείρισης' με καθήκοντα την: '..... παροχή υπηρεσιών Συμβούλου Διαχείρισης (Project Manager) σε κάθε ζητούμενο θέμα κατασκευής, διαχείρισης και παρακολούθησης της υλοποίησης της κατασκευής των έργων του Νέου Λιμένα Πατρών – 3ο Τμήμα Α' Φάσης...'. Περαιτέρω, με το υπ. αρ. 1089/27-03-2012 έγγραφο της αρμόδιας Διαχειριστικής Αρχής ΕΥΔ/ΕΠ-ΕΠ διατυπώθηκε η σύμφωνη γνώμη για τη δημοπράτηση του προαναφερθέντος 3ου υποέργου, ενώ με την υπ. αρ. οικ. 1596/ΜΣ 1011/11-06-2012 απόφαση του Υπουργείου Υ.ΜΕ.ΔΙ εγκρίθηκαν τα συμβατικά τεύχη για την ανάθεση της εν θέματι σύμβασης παροχής υπηρεσιών σύμφωνα με το άρθρο 9 του Ν. 3316/2005.

1.2 Ο διαγωνισμός διεξήχθη στις 07-08-2012 και το αποτέλεσμά του κατακυρώθηκε με την υπ' αρ. Οικ. 1816/ΜΣ 1011/20-06-2013 απόφαση του Υπουργείου Υ.ΜΕ.ΔΙ. Σύμφωνα με αυτή ανάδοχος ανακηρύχθηκε η σύμπραξη εταιρειών “ΑΕCOM LIMITED – ΘΥΜΙΟΣ ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΑΕΜ”. Στις 29-07-2013 υπεγράφη το σχετικό Συμφωνητικό για συνολικό ποσό 640.079,40 € χωρίς ΦΠΑ. Η συνολική αμοιβή των υπηρεσιών του (ΤΣ) αναλυόταν σε απασχόληση είκοσι έξι (26) ανθρωπομηνών για προσωπικό κατηγορίας Α – (εμπειρίας άνω των 20 ετών) που αντιστοιχεί σε δαπάνη ύψους 270.053,78 € και σε απασχόληση σαράντα επτά και μισό (47,5) ανθρωπομηνών για προσωπικό κατηγορίας Β – (εμπειρίας άνω των 10 ετών) που αντιστοιχεί σε δαπάνη ύψους 370.025,62 €. Η συνολική προθεσμία για την περαίωση του αντικειμένου της σύμβασης ορίστηκε, σύμφωνα και με την παρ. 4 του άρθρου 11 της οικείας προκήρυξης, σε σαράντα τέσσερις (44) μήνες.

1.3 Στο συμβατικό τεύχος: 'Φάκελος Έργου' και συγκεκριμένα στην παρ. Α.2: 'Αντικείμενο απασχόλησης Συμβούλου....' ορίζεται ότι: '.....αντικείμενο απασχόλησης του Συμβούλου Διαχείρισης είναι η προσφορά συγκεκριμένων υπηρεσιών για τη διαχείριση του έργου σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στη χορήγηση συνδρομής από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης. Ειδικότερα ο Ανάδοχος θα αναλάβει (ενδεικτικά και όχι περιοριστικά) μετά από την ανάθεση και κατά τη διάρκεια της κατασκευαστικής φάσης:.....α) καθορισμό ενός συστήματος διαβίβασης δεδομένων και πληροφοριών....., β) παρακολούθηση της εκτέλεσης των εργασιών, παρακολούθηση της προόδου τους και τακτική πληροφόρηση της Υπηρεσίας σχετικά με την υλοποίηση (έκθεση χρηματοοικονομικής και υλικής προόδου), γ) παρακολούθηση της ποιότητας της εκτέλεσης.....'. Περαιτέρω αναφέρεται πως: '.....οι Υπηρεσίες του Συμβούλου θα παρέχονται με βάση το εγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα. Τα στελέχη θα δραστηριοποιούνται κατόπιν εντολής της Υπηρεσίας για την παροχή συγκεκριμένης Υπηρεσίας. Στην εντολή θα καθορίζεται η ειδικότητα, ο αριθμός και ο χρόνος απασχόλησης ενός εκάστου.....'.

1.4 Στο τεύχος της Προκήρυξης και συγκεκριμένα στο άρθρο 11: 'Αντικείμενο – Προεκτιμώμενη αμοιβή – Χρηματοδότηση – Συμβατική προθεσμία' και συγκεκριμένα στην παρ. 3 αναφέρεται πως: *'.....τεκμαίρεται σχετικά ότι ο ανάδοχος έλαβε υπόψη, κατά τη μελέτη του Φακέλου του έργου, την πιθανότητα να μην αντιστοιχούν οι ποσότητες μονάδων φυσικού αντικειμένου ή του χρόνου απασχόλησης, όπως αναφέρονται στο τύχος προεκτιμώμενης αμοιβής, στις τελικές ποσότητες που θα απαιτηθούν για την εκτέλεση της σύμβασης και διαμόρφωσε ανάλογα την οικονομική του προσφορά, μέσα στα παραδεκτά όρια διακύμανσής της. Εφόσον προκύψουν διαφορές (επί πλέον ή έλασσον) στις μονάδες φυσικού αντικειμένου μεταξύ του τεύχους της προεκτιμώμενης αμοιβής και της εκτελεσθείσας σύμβασης, δε δημιουργείται εκατέρωθεν δικαίωμα για αντίστοιχη αυξομείωση της αμοιβής του αναδόχου, εφόσον δεν υπερβαίνουν το "βασικό σχέδιο", το οποίο περιγράφεται στο Φάκελο του έργου, δηλαδή τα βασικά δεδομένα που περιγράφουν και οριοθετούν το φυσικό αντικείμενο της σύμβασης....'*

1.5 Με την υπ' αρ. Οικ. 4047/03-09-2014 απόφαση του Γενικού Γραμματέα Δημοσίων Έργων έγινε ανάκληση της προαναφερθείσας υπ' αρ. 321/04-02-2011 απόφασης ένταξης της Πράξης με τίτλο: 'Νέος Λιμένας Πατρών – 3ο Τμήμα Α' Φάσης' στο Ε.Π. "Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας 2007-2013" προκειμένου η Πράξη να μεταφερθεί στο Ε.Π. "Δυτική Ελλάδα – Πελοπόννησος – Ιόνια Νησιά". Με την υπ' αρ. 5632/26-11-2014 απόφαση του Γενικού Γραμματέα Δημοσίων Έργων πραγματοποιήθηκε η νέα αυτή ένταξη.

2. Με την υπ. αρ. ΚΓ/ΦΚΠΤ20.00/ΛΝ/ΧΡ3/9088/29-12-2015 απόφαση του Γενικού Γραμματέα Υποδομών εγκρίθηκε η παράταση της συνολικής προθεσμίας περαίωσης εργασιών της εργολαβίας με τίτλο: "Νέος Λιμένας Πατρών – 3ο Τμήμα Α' Φάσης" κατά οχτώ (8) μήνες και είκοσι έξι (26) ημέρες, ήτοι μέχρι τις 30-09-2016. Η σύμβαση για την εν λόγω εργολαβία είχε υπογραφεί στις 04-05-2012, με συνολική δαπάνη έργου 41.676.634,42 € χωρίς ΦΠΑ, ανάδοχος ήταν η εταιρεία 'ΤΕΡΝΑ Α.Ε.' η οποία εν συνεχεία, προέβη στη σύσταση κοινοπραξίας με διακριτό τίτλο 'ΤΕΡΝΑ Α.Ε. – ΑΚΤΩΡ Α.Τ.Ε.'. Η συμβατική προθεσμία περαίωσης των εργασιών του έργου ήταν σαράντα τέσσερις (44) μήνες, αρχής γενομένης από την υπογραφή του σχετικού Συμφωνητικού, ήτοι μέχρι τις 04-01-2016.

3. Με την αρ. πρωτ. ΚΓ/ΦΚΣΔ12.00/ΣΥ3/2411/11-04-2016 απόφαση Υπουργείου ΥΜΕΔΙ εγκρίθηκε ο 1ος Συγκριτικός Πίνακας (Σ.Π.) της εν θέματι σύμβασης σε ισοζύγιο με την αρχική σύμβαση. Στην αιτιολογική έκθεση που συνοδεύει τον εν λόγω ΣΠ και συγκεκριμένα στους λόγους που οδήγησαν στην ανάγκη σύνταξής του αναφέρονται τα εξής:

'...Ο 1ος ΣΠ συντάσσεται.....προκειμένου να γίνει αναδιάρθρωση της κατανομής των ανθρωπομηνών απασχόλησης ανά κατηγορία προσωπικού σε σχέση με εκείνη που είχε προβλεφθεί στα συμβατικά τεύχη του διαγωνισμού. Με τον 1ο ΣΠ δεν τροποποιείται το τεχνικό αντικείμενο του έργου και παραμένει το ίδιο με αυτό της αρχικής σύμβασης....'

(.....)

'...Ο (ΤΣ) σχεδόν αμέσως μετά την υπογραφή της Σύμβασης του ανέλαβε, μετά από εντολή της υπηρεσίας, την διαδικασία που απαιτείτο και προβλεπόταν ακριβώς εκείνη την περίοδο, με προθεσμία ολοκλήρωσης της διαδικασίας μέχρι το αργότερο τέλος του Δεκεμβρίου 2013, προκειμένου να διασφαλιστεί η χρηματοδότηση του έργου του Λιμένα Πατρών άλλως θα υπήρχε πρόβλημα συνέχισής του. Προκειμένου λοιπόν να εξασφαλιστεί η χρηματοδότηση του έργου «Νέος Λιμένας Πατρών 3ο ΤΜΗΜΑ Α' ΦΑΣΗΣ» και για λόγους που δεν είχαν άμεση σχέση με την εκτέλεση των εργασιών του αναδόχου κατασκευής, την πρόοδο υλοποίησης του έργου, ή τις αναμενόμενες παρεχόμενες υπηρεσίες από τον (Τ.Σ.), το έργο για καθαρά διαχειριστικούς/χρηματοδοτικούς λόγους απαιτήθηκε να μεταφερθεί και να ενταχθεί σε άλλο

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (Ε.Π.) του ΕΣΠΑ 2007-2013. Συγκεκριμένα απαιτήθηκε η μεταφορά και η ένταξή του από το Ε.Π.-Ενίσχυση Προσπελασιμότητας στο Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (Π.Ε.Π.) Δυτική Ελλάδα - Πελοπόννησος - Ιόνιοι Νήσοι (Δ.Ε.Π.Ι.Ν.). Η διαδικασία αυτή προϋπέθετε ως αναγκαία συνθήκη και σε πρώτη φάση την σύνταξη Ανάλυσης Κόστους - Οφέλους των έργων της Α' Φάσης Ανάπτυξης του Νέου Λιμένα Πάτρας, η οποία ως εξειδικευμένη έκθεση/μελέτη απαιτούσε εξειδικευμένη γνώση, που δεν ήταν δυνατόν να παρασχεθεί από τα στελέχη της Υπηρεσίας(ΕΥΔΕ/ΜΕΔΕ), για αναλύσεις κυκλοφοριακών και επιβατικών φόρτων του λιμένα, σε συνδυασμό με οικονομικά στοιχεία, σύνταξη της Αίτησης Επιβεβαίωσης της Χρηματοδοτικής Ενίσχυσης των έργων και τέλος σύνταξη επικαιροποιημένου Φάκελου Κρατικής Ενίσχυσης των έργων ώστε να περιλάβει τα τελικά αποτελέσματα της ΑΚΟ και τις αλλαγές που προκύπτουν από τη διαδικασία απένταξης των έργων από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα "Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας" και ένταξής τους στο Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα "Δυτικής Ελλάδας - Πελοποννήσου - Ιονίων Νήσων.

Ο (ΤΣ), δεδομένης της σοβαρότητας και της ειδικής γνώσης που απαιτείτο, κατέστη απαραίτητο να υποστηρίξει την Υπηρεσία, με εύλογη ανάλυση σημαντικού μέρους του αντικειμένου των υπηρεσιών του και πάντως περισσότερου από ό,τι σύμφωνα με τις αρχικές συνθήκες του έργου είχε προβλεφθεί, ενώ ακόμη, πέραν των ανωτέρω υπήρξε ανάγκη να συμμετάσχει σε πλήθος συσκέψεων σε όλα τα επίπεδα εντός και εκτός Υπουργείου(Διαχειριστική Αρχή, ΕΕ). Η συνολική απασχόληση για αυτήν την έκτακτη και απρόβλεπτη δραστηριότητα έφθασε στους 3,5 ανθρωπομήνες κατηγορίας Α και 1,5 ανθρωπομήνες κατηγορίας Β.

Στη συνέχεια το αρχικό έργο «Νέος Λιμένας Πατρών 3ο ΤΜΗΜΑ Α'ΦΑΣΗΣ» για λόγους χρηματοδότησής του από το ΠΕΠ-ΔΕΠΙΝ διαχωρίστηκε σε δύο (2) πράξεις εκ των οποίων η μία πράξη «Νέος Λιμένας Πατρών 3ο Τμήμα Α' Φάση» κρίθηκε «Πράξη Κρατικής Ενίσχυσης» ενώ η άλλη «Κατασκευή του Πύργου Ελέγχου του Νέου Λιμένα Πατρών (3ο τμήμα Α' Φάση)» ως Έργο Υποδομής παρέμεινε ως «Δημόσια Δαπάνη». Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα, πέραν του αναγκαίου διαχωρισμού του φυσικού και οικονομικού αντικειμένου των δύο πράξεων (αναδρομικά και ανά λογαριασμό) την εμπλοκή/απασχόληση του (ΤΣ), την αναγκαιότητα σύνταξης των απαιτούμενων Νέων Τεχνικών Δελτίων του Έργου. Τα παραπάνω ανέλαβε εξ ολοκλήρου ο (ΤΣ) δεδομένων των εξαιρετικών συνθηκών που επικρατούσαν την περίοδο εκείνη λόγω εφαρμογής του νέου οργανογράμματος του Υπουργείου, με κατάργηση της ΕΥΔΕ/ΜΕΔΕ, δημιουργία της ΕΥΔΕ/ΚΣΣΥ με μεταφορά του αρχείου της παλαιάς υπηρεσίας σε νέα γραφεία. Απαιτήθηκε δηλαδή και συνεχίζει να απαιτείται αυξημένη υποστήριξη της Υπηρεσίας για κάλυψη των υποχρεώσεων της σύμφωνα με το Διαχειριστικό Πλαίσιο 6του ΕΣΠΑ 2007-2013 λόγω διπλασιασμού των ενεργειών και των υποβαλλόμενων εγγράφων (ΤΔΕ, ΤΔΥ, ΔΔΔΥ, ΔΠΠΥ κλπ) για το έργο του λιμένα παράλληλα με τον αυξημένο φόρτο της υπηρεσίας λόγω του ευρύτατου πλέον αντικειμένου της με έργα υποδομών που εκτελούνται σε ολόκληρη την επικράτεια. Κατά συνέπεια όπως αναλυτικά αναφέρθηκε και προηγουμένως (μεταφορά σε άλλο Ε.Π., διαχωρισμός Πράξης κ.λπ.) μεταβλήθηκαν κατά τα ανωτέρω επανειλημμένως και αντικειμενικά απρόβλεπτα τα δεδομένα χαρακτηριστικά και τα οικονομικά στοιχεία της υπόψη Πράξης με την υποστήριξη του (Τ.Σ) επιβαρύνοντας περαιτέρω και δυσανάλογα με τα προϋπολογισθέντα την αρχική Σύμβαση. Η όλη αυτή διαδικασία είχε σαν αποτέλεσμα την έκτακτη και απρόβλεπτη ανάλωση 3.6 ανθρωπομημών εξειδικευμένου προσωπικού κατηγορίας Α για την υποστήρισή της...'.
(.....)

Σημειώνεται ότι η κατανομή της αμοιβής του (ΤΣ) σε ανθρωπομήνες ανά κατηγορία απασχολούμενου προσωπικού, μετά την έγκριση του εν λόγω 1ου ΣΠ, διαμορφώθηκε ως εξής:

(27,10 ανθρωπομήνες για μηχανικούς για μηχανικούς κατηγορίας Α αντί του συμβατικού των 26 και 46,04 ανθρωπομήνες για μηχανικούς για μηχανικούς κατηγορίας Β αντί του συμβατικού των 47,50).

3.1 Στις 25-04-2016 συντάχθηκε ο 2ος ΣΠ της εν θέματι σύμβασης παροχής υπηρεσιών ο οποίος περιλαμβάνει και την αιτούμενη 1η Σ.Σ.Υ. Το Συμβούλιο Δημοσίων Έργων/ Τμ. Μελετών με την υπ. αρ. Πράξη 34, της Συνεδρίας 7/15-06-2016 γνωμοδότησε ομόφωνα υπέρ της έγκρισης του 2ου ΣΠ και της περιλαμβανόμενης σε αυτό 1ης ΣΣΥ.

Η συνολική δαπάνη της 1ης ΣΣΥ η οποία περιλαμβάνει τις συμπληρωματικές-αιτούμενες εργασίες, ανέρχεται σε 58.425,07 € χωρίς ΦΠΑ, ήτοι ποσοστό 9,12 % του ποσού της αρχικής σύμβασης και αναλύεται ως εξής:

- Για την κατηγορία προσωπικού Α: 24.928,03 € που αντιστοιχεί σε 2,40 ανθρωπομήνες και
- Για την κατηγορία προσωπικού Β: 33.497,04 € που αντιστοιχεί σε 4,30 ανθρωπομήνες

Στην αιτιολογική έκθεση που συνοδεύει το 2ο ΣΠ καθώς και στα αναγραφόμενα στο υπ' αρ. Πρωτ. ΚΓ/ΦΚΣΔ12.00/ΕΓ2/οικ.5579/15-07-2016 έγγραφο αίτημα της αναθέτουσας αρχής για την παροχή σύμφωνης ή μη γνώμης επί της συνταχθείσας 1ης ΣΣΥ, αναφέρονται μεταξύ άλλων τα κάτωθι:

'.....Ο 2ος ΣΠ συντάσσεται .....προκειμένου να συμπεριλάβει μεταβολές στις ποσότητες των συμβατικών υποχρεώσεων του Αναδόχου, όπως αυτές προέκυψαν μετά από εντολές της Υπηρεσίας και παράτασης του κυρίως έργου (εργολαβία κατασκευής).... Με το 2ο ΣΠ δεν τροποποιείται το τεχνικό αντικείμενο του έργου και παραμένει το ίδιο με αυτό της αρχικής σύμβασης.....', ως περιγράφεται στα συμβατικά τεύχη, οι δε τιμές μονάδας αμοιβής των στελεχών της ομάδας παροχής υπηρεσιών ανά ανθρωπομήνα και κατηγορία, παραμένουν εκείνες της αρχικής σύμβασης, όπως είχαν προσδιοριστεί με την οικονομική προσφορά του αναδόχου.....'.

(.....)

'...έως σήμερα (Απρίλιος 2016) έχουν παρέλθει τριάντα τρεις (33) μήνες παροχής υπηρεσιών και υπολείπονται ακόμα έντεκα (11) μήνες. Όμως, επειδή οι ανάγκες του έργου επέβαλαν την υποχρεωτική διαφοροποίηση της αρχικά εκτιμηθείσας, με βάση το χρονοδιάγραμμα κατασκευής, κατανομής των ανθρωπομηνών, μέχρι το τέλος Μαρτίου 2016 έχουν ήδη απορροφηθεί μετά από εντολές της Υπηρεσίας, όπως ως άνω παρείχετο η νομική δυνατότητα συμβατικά, συνολικά 26,463 ανθρωπομήνες κατηγορίας Α (συμβατικά προβλεπόμενοι 26) και 44,088 ανθρωπομήνες κατηγορίας Β (συμβατικά προβλεπόμενοι 47,5). Επιπλέον, ενώ το έργο κατασκευής προβλεπόταν αρχικά να ολοκληρωθεί μέχρι 04-01-2016, εξαιτίας της επιγενόμενης αναγκαιότητας αύξησης του αντικειμένου συγκεκριμένων εργασιών.....εγκρίθηκε παράταση ολοκλήρωσης του έργου μέχρι την 30-09-2016.

*Με βάση το σύνολο των ανθρωπομηνών που προβλέπονται από τη σύμβαση για τον (ΤΣ) προκειμένου αυτός να εκτελέσει τα καθήκοντά του σύμφωνα με τις συμβατικές του υποχρεώσεις και ευθύνες, απομένουν **0,637** ανθρωπομήνες για την κατηγορία Α και **2,95** ανθρωπομήνες για την κατηγορία Β, για να καλύψουν τις ανάγκες του έργου κατασκευής....'.*

(.....)

'...Ο υπολειπόμενος αριθμός ανθρωπομηνών .....δεν επαρκούν για να συνεχίσει ο (ΤΣ) να παρέχει τις υπηρεσίες του και να εκτελεί τα καθήκοντά του σύμφωνα με τη σύμβασή του,.....Δηλαδή, η έως τώρα ανάλωση των ανθρωπομηνών στη σύμβαση δεν επιτρέπει τη συνέχιση της παροχής υπηρεσιών από τον (ΤΣ) το πλήθος και το είδος των υπηρεσιών που είναι αναγκαία για την ολοκλήρωση του έργου...'.

(.....)

'...Δηλαδή για τη συνέχεια και την ολοκλήρωση της αρχικής σύμβασης αναγκαία προϋπόθεση είναι να υπάρχει η δυνατότητα απασχόλησης του προσωπικού του (ΤΣ) προκειμένου να παρέχονται οι ίδιες υπηρεσίες που παρασχέθηκαν έως σήμερα, με αποτέλεσμα το έργο...να υλοποιείται με ικανοποιητικούς ρυθμούς...'

(.....)

'...Οι ρυθμοί απασχόλησης (ανθρωπομήνες) του (ΤΣ) θα πρέπει συνεπώς, ...να ακολουθούν τις ανάγκες του έργου γεγονός που καθιστά απαραίτητο απολύτως αν αυξηθούν οι αρχικά προβλεπόμενοι ανθρωπομήνες Α και Β...'

(.....)

'...Η 1^η Συμπληρωματική Σύμβαση Υπηρεσιών (1^η ΣΣΥ) αφορά συμπληρωματικές υπηρεσίες, που δεν περιλαμβάνονται στο αρχικό συμβατικό αντικείμενο αλλά κατέστησαν αναγκαίες λόγω απροβλέπτων περιστάσεων κατά την εκτέλεση του έργου, όπως αυτό περιγράφεται στην αρχική σύμβαση...'

'...Οι συμπληρωματικές υπηρεσίες κατά το μέγεθος (ποσότητα) και όχι κατά το είδος της 1^{ης} ΣΣΥ του έργου του θέματος, που ζητούνται βάση του άρθρου 29 του Ν.3316/05, δεν περιλαμβάνονται στην αρχική σύμβαση, η δε αναγκαιότητά τους προέκυψε από γεγονότα που προέκυψαν μεταγενέστερα της αρχικής σύμβασης που υπογράφηκε στις 29-7-2013...'

(.....)

'.....Η παραπάνω αναγκαιότητα εκτέλεσης νέων υπηρεσιών προέκυψε επειδή, όπως προαναφέρθηκε, κατά την εκτέλεση των υπηρεσιών του ΤΣΔ παρουσιάστηκαν τα εξής απρόβλεπτα γεγονότα:

α) η εκ των πραγμάτων επιβληθείσα αναγκαιότητα της αλλαγής του Επιχειρησιακού Προγράμματος του Κυρίως Έργου, από το ΕΠ Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας στο Ε.Π. ΠΕΠ-ΔΕΠΙΝ και κατά συνέπεια η ανάγκη επικαιροποίησης της Μελέτης Κόστους Οφέλους και της εκπόνησης Φακέλου Κρατικών Ενισχύσεων,

β) ο διαχωρισμός της Πράξης του Κυρίως Έργου σε δύο πράξεις για αποκλειστικά χρηματοδοτικούς λόγους, με αποτέλεσμα το τελευταίο τετράμηνο του 2015 να ζητηθεί τροποποίηση των πράξεων και υποβολή νέων τροποποιημένων Τεχνικών Δελτίων (ΤΔΠ ΤΔΠΥ ΔΔΔΥ ΔΠΠΠ) και τέλος

γ) προβλήματα ομαλής χρηματοδότησης (λόγω των επιβληθέντων κατά το θέρους του 2015 περιορισμών στη κίνηση κεφαλαίων από την ΤτΕ) του Κυρίως Έργου (ανάδοχος εργολαβίας) με άμεση επίπτωση στον ρυθμό κατασκευής του και κατά συνέπεια στο σχεδιασμό του έργου του Συμβούλου.....'

Επισημαίνεται ότι τα α) και β) επικαλούμενα από την αναθέτουσα αρχή ως απρόβλεπτα γεγονότα αντιμετωπίστηκαν ήδη με την έγκριση του 1ου ΣΠ (βλ. 3 της παρούσας εισήγησης) και για τους δύο αυτούς λόγους υπήρξε: '.... αναδιάρθρωση της κατανομής των ανθρωπομηνών απασχόλησης ανά κατηγορία προσωπικού σε σχέση με εκείνη που είχε προβλεφθεί στα συμβατικά τεύχη του διαγωνισμού...'

Επιπλέον, στο υπ' αρ. ΚΓ/ΦΚΣΔ12.00/ΕΓ2/6171/29-08-2016 (αρ. πρωτ. Εισερχ. 3736) έγγραφο της αναθέτουσας αρχής αναγράφεται σαφώς ότι οι ανθρωπομήνες που αναλώθηκαν από το προσωπικό του (ΤΣ) προκειμένου να ανταποκριθεί στα ανακύπτοντα προβλήματα λόγω των α) και β) προαναφερθέντων ως 'απρόβλεπτων' γεγονότων, έχουν ήδη πληρωθεί στον ανάδοχο. Προς επίρρωση αυτών, στο ανωτέρω έγγραφο της (ΕΥΔΕ-ΚΣΥΥ) επισυνάπτονται τόσο οι σχετικές εντολές της Υπηρεσίας προς τον ανάδοχο όσο και οι εγκεκριμένες – πληρωμένες πιστοποιήσεις.

Σχετικά δε με το επικαλούμενο ως απρόβλεπτο γεγονός που αφορά τα προβλήματα ομαλής χρηματοδότησης (λόγω των επιβληθέντων κατά το θέρους του 2015 περιορισμών στη κίνηση κεφαλαίων από την ΤτΕ) του Κυρίως Έργου (ανάδοχος εργολαβίας), η αναθέτουσα αρχή αναφέρει, μεταξύ άλλων, τα κάτωθι:

(....)

'...Το έργο του Νέου Λιμένα Πατρών αναμενόταν, σύμφωνα με το ανωτέρω χρονοδιάγραμμα, όπως προαναφέρθηκε, να υλοποιηθεί ως τα τέλη του 2015 (4-1-2016)...'. Με το με αρ. πρωτ. ΤΚΕ ΠΑΤΡΑΣ 1490/3-7-2015 έγγραφό του ο Ανάδοχος του Κυρίως Έργου (εργολαβία) δήλωσε αδυναμία της ομαλής εκτέλεσης εργασιών λόγω της απρόοπτα επιβληθείσας τραπεζικής αργίας (capital controls), και ο ρυθμός υλοποίησης των λιμενικών έργων μειώθηκε στο ελάχιστο. Σε αυτό συνετέλεσε και το πρόβλημα των ανεξόφλητων λογαριασμών (23-29^{ος} Λογαριασμοί) εξαιτίας της έλλειψης χρηματοδοτικής ρευστότητας λόγω των επιβληθέντων από την ΤτΕ περιορισμών στις κινήσεις κεφαλαίων και της γενικότερης οικονομικής κατάστασης το 2015. Επιπλέον προέκυψε και έκτακτη αύξηση των ποσοτήτων συγκεκριμένων εργασιών, όπως η πλήρωση των κρατήρων και των ποσοτήτων του επιχώματος προφόρτισης.

Με βάση τα ανωτέρω γεγονότα ζητήθηκε και εγκρίθηκε παράταση της συνολικής προθεσμίας περαίωσης του έργου ως τις 30-9-2016.

Σε αντίθεση με τα λιμενικά όμως, τα κτιριακά έργα του Λιμανιού συνεχίζονταν με κανονικούς ρυθμούς και σήμερα αυτά έχουν σχεδόν ολοκληρωθεί (ποσοστό ολοκλήρωσης 98% περίπου), έτσι, ο (ΤΣ) αναγκαιούσε να συνεχίζει, χωρίς σχεδόν καθόλου να μειώσει τους ρυθμούς του ανάλογα με τους μειωμένους ρυθμούς των λιμενικών έργων στο Έργο του Νέου Λιμένα Πατρών, να συνδράμει την Διευθύνουσα Υπηρεσία στην διαχείριση του έργου (ελέγχους ποιοτικούς, εγκρίσεις υλικών, ΣΑΥ-ΦΑΥ κλπ) καθώς επίσης να ετοιμάζει όλα τα προβλεπόμενα από την Σύμβασή του παραδοτέα (μηνιαίες τεχνικές εκθέσεις προόδου, εξαμηνιαίες εκθέσεις κλπ), λόγω της συνεχιζόμενης κατασκευής των κτιριακών εγκαταστάσεων. Αναλυτικότερα: υπήρξε μεν μείωση της απασχόλησης των μηχανικών της Ομάδας του Συμβούλου για τα λιμενικά έργα, αλλά όχι μηδενισμός της και αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι όλο αυτό το διάστημα συνεχίζονταν οι εργασίες για την άρση του επιχώματος της προφόρτισης της 5^{ης} νηοδόχου και η παρακολούθηση των γεωτεχνικών χαρακτηριστικών αυτής (πραγματοποίηση γεωτεχνικών ελέγχων) όσο και των κρατήρων της παρακείμενης λιμενολεκάνης. Επιπλέον, ο Συντονιστής της Ομάδας μηχανικών του Συμβούλου παρείχε με αμείωτο ρυθμό τις υπηρεσίες του, λόγω της ανάγκης συντονισμού της ομάδας που επέβλεπε τα συνεχιζόμενα κτιριακά έργα και της επιμέλειας σύνταξης των παραδοτέων του (ΤΣ).

Εξαιτίας λοιπόν της απρόβλεπτης οικονομικής κατάστασης στην οποία περιήλθε η χώρα και των αναπόφευκτων, αυταπόδεικτων και εύλογων συνεπειών της στο ρυθμό κατασκευής του έργου του Λιμανιού αλλά και εξαιτίας της αύξησης των ποσοτήτων κάποιων εργασιών, με αποτέλεσμα την μη δυνατότητα έγκαιρης ολοκλήρωσης του Κυρίως Έργου και απαίτηση παράτασης της προθεσμίας ολοκλήρωσης του, επήλθε ανατροπή και στο σχεδιασμό της υλοποίησης του έργου του Συμβούλου του οποίου η παρουσία απαιτείτο κατά την διάρκεια του έργου και συνεχίζει να απαιτείται τουλάχιστον μέχρι την ολοκλήρωση των εργασιών κατασκευής.....'.

Οι συμπληρωματικές εργασίες-υπηρεσίες είναι αναγκαίες για την ολοκλήρωση της αρχικής σύμβασης καθόσον:

'.....Ο (ΤΣ) σε εφαρμογή των διατάξεων της σύμβασής του με βάση το χρονοδιάγραμμα του έργου κατασκευής και τις οδηγίες της Υπηρεσίας συνέταξε και υπέβαλε χρονοδιάγραμμα απασχόλησης του προσωπικού του, το οποίο εξ αντικειμένου και κατά τα ανωτέρω δεν μπορούσε παρά να είναι ενδεικτικό, λόγω της άμεσης εξάρτησης του από το έργο κατασκευής

και τις εκάστοτε προκύπτουσες αναγκαιότητες ή έκτακτες απαιτήσεις από αλλαγές σε επίπεδα πολιτικής σε σχέση με την διαχείριση χρηματοδότησης του έργου. Έτσι η Υπηρεσία με βάση τους ανωτέρω συμβατικούς όρους και τις τεχνικές και διαχειριστικές αναγκαιότητες που παρουσιάστηκαν στο έργο κατασκευής από την έναρξη της Σύμβασης του (ΤΣ) (29-07-2013) μέχρι και σήμερα προσδιόρισε και έδωσε εντολές για την απασχόληση του διατιθέμενου εξειδικευμένου προσωπικού του (ΤΣ).....'.

(.....)

Έως σήμερα έχουν παρέλθει 36 μήνες παροχής υπηρεσιών και υπολείπονται ακόμη 8 μήνες. Όμως επειδή οι ανάγκες του έργου, όπως αυτές μεταβλήθηκαν ως άνω και για τους λόγους που προαναφέρθηκαν, επέβαλαν την υποχρεωτική διαφοροποίηση της αρχικά εκτιμηθείσας, με βάση το χρονοδιάγραμμα κατασκευής, κατανομής των ανθρωπομηνών, μέχρι το τέλος Ιουνίου 2016 απορροφήθηκαν μετά από εντολές της υπηρεσίας, όπως ως άνω παρείχετο η νομική δυνατότητα συμβατικά, οι ανθρωπομήνες κατηγορίας Α και κατηγορίας Β.

Επιπλέον ενώ το έργο κατασκευής προβλεπόταν αρχικά να ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος του 2015 (ημερομηνία 4-01-2016) εξαιτίας της επιγενόμενης αναγκαιότητας αύξησης του αντικειμένου συγκεκριμένων εργασιών του κυρίως έργου..... εγκρίθηκε μετά από αίτημα του Αναδόχου κατασκευής παράταση της ολοκλήρωσης του έργου μέχρι την 30-09-2016.....'.

'....Η απορρόφηση του αριθμού των ανθρωπομηνών, από τους αρχικώς προβλεπόμενους στη σύμβαση, του προσωπικού του ΤΣΔ, εξαιτίας των ανωτέρω και κατά τα ανωτέρω έχει ως αποτέλεσμα να αδυνατεί να συνεχίσει ο ΤΣΔ να παρέχει τις υπηρεσίες του και να εκτελεί τα καθήκοντα του σύμφωνα με την σύμβασή του (υποβοήθηση στην επίβλεψη/διαχείριση, προετοιμασία παραδοτέων, κ.λπ.), ενώ το έργο βρίσκεται σε πλήρη εξέλιξη με ημερομηνία ολοκλήρωσης, εκτός απροόπτου, την 30-09-2016 και την διαδικασία διαχειριστικής του ολοκλήρωσης να έπεται. Δηλαδή η έως τώρα ανάλωση των ανθρωπομηνών της αρχικής σύμβασης δεν επιτρέπει την συνέχιση της παροχής υπηρεσιών από τον Τ.Σ.Δ. κατά το πλήθος και το είδος των υπηρεσιών που είναι αναγκαία για την ολοκλήρωση του έργου.

Για την εκπλήρωση των συμβατικών υποχρεώσεων του ΤΣΔ, κατά την αρχική σύμβαση και υποχρεώσεων υποβοήθησης της Υπηρεσίας στην επίβλεψη / διαχείριση του έργου, είναι αναγκαία η πλήρης και συνεχής απασχόληση του προσωπικού του Τ.Σ.Δ. ανάλογα με τις ανάγκες του έργου καθώς ως «εκπλήρωση» δεν νοείται η μειωμένη απασχόληση σύμφωνα με τις υπολειπόμενες ποσότητες των κατηγοριών προσωπικού Α και Β προκειμένου αυτές να εξαντληθούν αλλά η συνέχιση των παρεχόμενων υπηρεσιών στο πλήθος και το είδος που απαιτούν οι ανάγκες του έργου για την ολοκλήρωσή του Συγκεκριμένα για την συνέχεια και την ολοκλήρωση της αρχικής σύμβασης αναγκαία προϋπόθεση είναι να υπάρχει η δυνατότητα απασχόλησης του προσωπικού του Τ.Σ.Δ., προκειμένου να παρέχονται οι ίδιες υπηρεσίες που παρεχόταν έως σήμερα, με αποτέλεσμα το έργο παρά τα όποια προβλήματα (τεχνικά, χρηματοδότησης, εκτεταμένη οικονομική κρίση κλπ) να υλοποιείται με ικανοποιητικούς πλέον ρυθμούς.

Λαμβάνοντας υπόψη την πορεία του έργου κατασκευής του Νέου Λιμένα Πατρών, τις διαδικασίες «κλεισίματος» στα πλαίσια του ΕΣΠΑ 2007-2013, τις διαδικασίες για την υλοποίηση του σε φάσεις (phasing) για το ΕΣΠΑ 2014-2020 καθώς και την προβλεπόμενη διάρκεια της σύμβασης του ΤΣΔ, κατά την οποία υπολείπονται 8 μήνες παροχής υπηρεσιών του ΤΣΔ, εντός των οποίων είναι εφικτό, σκόπιμο και αναγκαίο να κατανεμηθούν οι επιπλέον με την ΣΣΥ πόροι του ΤΣΔ, προκειμένου να συνεχιστούν οι παρεχόμενες υπηρεσίες στο ίδιο πλήθος και είδος από πλευράς αρτιότητας, όπως συνέβαινε έως και σήμερα. Οι ρυθμοί απασχόλησης (ανθρωπομήνες) του προσωπικού του Τ.Σ.Δ. θα πρέπει συνεπώς, όπως άλλωστε έχει γίνει μέχρι

σήμερα, να ακολουθούν τις ανάγκες του έργου, γεγονός που καθιστά απολύτως απαραίτητο να αυξηθούν οι αρχικά προβλεπόμενοι ανθρωπομήνες Α και Β.....'.

Επιπλέον, οι συμπληρωματικές εργασίες-υπηρεσίες, δεν μπορούν να διαχωρισθούν από την αρχική σύμβαση χωρίς να δημιουργήσουν μείζονα προβλήματα στην αναθέτουσα αρχή, καθόσον:

'.....α) .....Η απόφαση .....για την παράταση περαίωσης του κυρίως έργου έγινε σε χρόνο τέτοιο που κατέστησε αμφίβολης σκοπιμότητας και αποτελεσματικότητας την διενέργεια ενός διαγωνισμού ΤΣΔ για τις κατά ως άνω προκύψασες επιπλέον απαιτήσεις σε υπηρεσίες,

β) Ένας πιθανός νέος διαγωνισμός για την σύναψη σύμβασης παροχής υπηρεσιών, που θα περιλαμβάνει τις υπόψη υπηρεσίες συμβούλου, θα πρέπει να περάσει το στάδιο του διαγωνισμού ..... θα είναι χρονοβόρος ενώ θα απαιτηθεί ένα εύλογο χρονικό διάστημα όχι μικρότερο των έξι (6) μηνών, καθ' υπέρβαση της αναμενόμενης ολοκλήρωσης του έργου κατασκευής (30-09-2016) και

γ) Δεδομένου ότι οι ποσότητες των ανθρωπομηνών για την απασχόληση του προσωπικού του (Τ.Σ.) έχουν εξαντληθεί, ενώ το έργο κατασκευής βρίσκεται σε εξέλιξη με ημερομηνία ολοκλήρωσης, μετά από την έγκριση παράτασης προθεσμίας, την 30-09-2016 κατά το χρονικό διάστημα των πιθανόν απαιτούμενων έξι (6) μηνών, που κατ' ελάχιστον θα χρειασθούν για την δημοπράτηση και υπογραφή νέας Σύμβασης, δεν θα είναι δυνατό να συνεχίσουν να παρέχονται υπηρεσίες (ΤΣ) με την παρούσα σύμβαση, λόγω εξαντλήσεως κατά τα ανωτέρω των αρχικά προβλεπόμενων ανθρωπομηνών απασχόλησης, εξ αιτίας των ανακουψάντων μη προβλέψιμων προβλημάτων (κυρίως διαχειριστικών) στην εξέλιξη του έργου κατασκευής και για τους λόγους που αναλυτικά προαναφέρθηκαν.....'.

3.2 Με το υπ' αρ. 1560/18-02-2016 έγγραφό της η αρμόδια διαχειριστική αρχή διατυπώνει σύμφωνη γνώμη για την τροποποίηση της εν θέματι σύμβασης όπως διαμορφώνεται με τον 1ο Σ.Π. δεδομένου ότι: '....δεν τροποποιείται το βασικό σχέδιο. Το έργο είναι 'έργο-phasing'....'. Περαιτέρω αναγράφει πως '.....όσον αφορά στην προτεινόμενη 1η ΣΣΥ....., αυτή πρέπει να διαβιβαστεί αρμοδίως στην ΕΑΑΔΗΣΥ...δεδομένου ότι ο έλεγχος της αρχής διαχείρισης έπεται του ελέγχου της ΕΑΑΔΗΣΥ. Στη συνέχεια η Υπηρεσία μας θα γνωμοδοτήσει σύμφωνα με τη γνώμη της ΕΑΑΔΗΣΥ....'.

4. Με το υπ' αρ. πρωτ. ΚΓ/ΦΚΣΔ12.00/ΕΓ2/οικ.5579/15-07-2016 έγγραφο αίτημά της η αναθέτουσα αρχή (Ε.Υ.Δ.Ε./Κ.Σ.Σ.Υ.), στο οποίο περιλαμβάνεται σχέδιο σύμβασης, αιτείται την παροχή σύμφωνης γνώμης της Αρχής για τη σύναψη της 1ης Συμπληρωματικής Σύμβασης Υπηρεσιών (1η ΣΣΥ) σε υλοποιούμενη σύμβαση με τίτλο: "Παροχή Υπηρεσιών Συμβούλου Διαχείρισης στην κατασκευή του έργου Νέος Λιμένας Πατρών – 3ο Τμήμα Α' Φάσης", προϋπολογιζόμενης δαπάνης 58.425,07 € χωρίς ΦΠΑ, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 24, παρ. 4Α του π.δ. 60/07.

4.1 Περαιτέρω, στο υπ' αρ. πρωτ. ΚΓ/ΦΚΣΔ12.00/ΕΓ2/6171/29-08-2016 έγγραφό της με το οποίο συμπληρώνει το προαναφερθέν αίτημα αναφέρει ότι εκκρεμούν τα εξής δύο αιτήματα της αναδόχου Κ/ξίας της εργολαβίας κατασκευής του 'Νέου Λιμένα Πατρών – 3ο τμήμα Α' Φάσης': α) παράταση προθεσμίας περαίωσης των λιμενικών έργων, των έργων επιδομής και του περιβάλλοντα χώρου των κτιρίων μέχρι τις 31-12-2016 και β) παράταση προθεσμίας περαίωσης των έργων οδοποιίας μέχρι τις 28-02-2017.

II. Νομικό πλαίσιο

5. Το άρθρο 2, παράγραφος 2, περίπτωση γ', υποπερίπτωση δδ' του Ν. 4013/2011, όπως ισχύει, για την παροχή σύμφωνης γνώμης, ορίζει τα ακόλουθα: «δδ) Οι αποφάσεις των αναθετουσών Αρχών που αφορούν προσφυγή στη διαδικασία της διαπραγμάτευσης για την ανάθεση των δημόσιων συμβάσεων, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 25 παρ. 3 του π.δ. 59/2007 και των άρθρων 24 και 25 του π.δ. 60/2007, εξαιρουμένων των περιπτώσεων ανωτέρας βίας, εκδίδονται μετά από σύμφωνη γνώμη της Αρχής, εφόσον οι συμβάσεις αυτές εμπίπτουν, λόγω της εκτιμώμενης αξίας τους, στο πεδίο εφαρμογής των ανωτέρω προεδρικών διαταγμάτων. [...]»

6. Η διάταξη του άρθρου 6 παρ. 1 του π.δ. 60/2007 «Προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στις διατάξεις της Οδηγίας 2004/18/ΕΚ...» ορίζει:

“Το παρόν εφαρμόζεται στις δημόσιες συμβάσεις έργων, προμηθειών και υπηρεσιών που δεν εξαιρούνται, δυνάμει των εξαιρέσεων που προβλέπονται στα άρθρα 16, 17 και 9 έως 15, και των οποίων η εκτιμώμενη αξία εκτός φόρου προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ) είναι ίση προς ή ανώτερη από τα ακόλουθα κατώτατα όρια:

α) 137.000 ευρώ για τις δημόσιες συμβάσεις προμηθειών και υπηρεσιών, εκτός από αυτές που καλύπτονται από την περίπτωση β) στοιχείο ιι) που συνάπτονται από τις αναθέτουσες αρχές, οι οποίες είναι κεντρικές κυβερνητικές αρχές του Παραρτήματος ΙV. [...]

β) 211.000 ευρώ, προκειμένου για τις δημόσιες συμβάσεις προμηθειών και υπηρεσιών που συνάπτονται είτε ι) από αναθέτουσες αρχές άλλες από εκείνες που αναφέρονται στο Παράρτημα ΙV [...]”

Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με το άρθρο 1 του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 2015/2342 της Επιτροπής της 15ης Δεκεμβρίου 2015 «για την τροποποίηση της οδηγίας 2004/18/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά τα κατώτατα όρια εφαρμογής κατά τις διαδικασίες σύναψης συμβάσεων», τα ως άνω ποσά αναπροσαρμόστηκαν στις 135.000 ευρώ και 209.000 ευρώ, αντίστοιχα.

7. Αντιστοίχως, στο άρθρο 5 του ν. 4412/2016 (Α' 147) ορίζεται ότι:

“Ως κατώτατα όρια, σε συνάρτηση προς την εκτιμώμενη αξία της σύμβασης, εκτός ΦΠΑ, ορίζονται τα ακόλουθα:

α) 5.225.000 ευρώ για τις δημόσιες συμβάσεις έργων,

β) 135.000 ευρώ για δημόσιες συμβάσεις προμηθειών και υπηρεσιών που ανατίθενται από κεντρικές κυβερνητικές αρχές και για διαγωνισμούς μελετών που διοργανώνονται από τις εν λόγω αρχές. Αν οι δημόσιες συμβάσεις προμηθειών ανατίθενται από τις αναθέτουσες αρχές που δραστηριοποιούνται στον τομέα της άμυνας, το εν λόγω κατώτατο όριο ισχύει μόνο για τις συμβάσεις που αφορούν τα οριζόμενα στο Παράρτημα ΙΙΙ του Προσαρτήματος Α' προϊόντα,

γ) 209.000 ευρώ για δημόσιες συμβάσεις προμηθειών και υπηρεσιών που ανατίθενται από μη κεντρικές αναθέτουσες αρχές και για διαγωνισμούς μελετών που διοργανώνονται από τις εν λόγω αρχές. Το κατώτατο όριο αυτό εφαρμόζεται επίσης στις δημόσιες συμβάσεις προμηθειών που ανατίθενται από κεντρικές κυβερνητικές αρχές οι οποίες δραστηριοποιούνται στον τομέα της άμυνας, όταν οι συμβάσεις αυτές αφορούν προϊόντα που δεν εμπίπτουν στο Παράρτημα ΙΙΙ του Προσαρτήματος Α',

δ) 750.000 ευρώ για δημόσιες συμβάσεις υπηρεσιών που αφορούν κοινωνικές και άλλες ειδικές υπηρεσίες που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα XIV του Προσαρτήματος Α' [...]

8. Η διάταξη του άρθρου 8 του π.δ. 60/2007 «Προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στις διατάξεις της Οδηγίας 2004/18/ΕΚ...» ορίζει στην παρ. 1: “Ο υπολογισμός της εκτιμώμενης αξίας μιας δημόσιας σύμβασης βασίζεται στο συνολικό πληρωτέο ποσό, εκτός ΦΠΑ, όπως προσδιορίζεται από την αναθέτουσα αρχή. Στον υπολογισμό αυτό, λαμβάνεται υπόψη το εκτιμώμενο συνολικό ποσό, συμπεριλαμβανομένων τόσο του τυχόν προβλεπόμενου δικαιώματος προαιρέσεως όσο και των τυχόν παρατάσεων της σύμβασης...”, και στην παρ. 2: “Η αποτίμηση πρέπει να ισχύει κατά το χρόνο αποστολής της προκήρυξης διαγωνισμού, όπως προβλέπεται στο άρθρο 29 παράγραφος 2 ή, στις περιπτώσεις όπου δεν απαιτείται μια τέτοια προκήρυξη, κατά το χρονικό σημείο έναρξης της διαδικασίας ανάθεσης της σύμβασης[...]

9. Στο Π.Δ. 60/2007 και ειδικότερα στο άρθρο 25 [με τίτλο “Διαδικασία με διαπραγμάτευση, χωρίς δημοσίευση προκήρυξης διαγωνισμού (άρθρο 31 οδηγίας 2004/18/ΕΚ)” ορίζεται ότι:

«Οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να συνάπτουν τις δημόσιες συμβάσεις τους προσφεύγοντας σε διαδικασία με διαπραγμάτευση, χωρίς να προηγείται δημοσίευση σχετικής προκήρυξης, στις ακόλουθες περιπτώσεις [...]

4. Προκειμένου για δημόσιες συμβάσεις έργων και υπηρεσιών: α) όταν αφορούν συμπληρωματικά έργα ή υπηρεσίες που δεν περιλαμβάνονταν στην αρχικώς κατακυρωθείσα μελέτη ούτε στην αρχική σύμβαση και τα οποία, λόγω μη προβλέψιμων περιστάσεων, κατέστησαν αναγκαία για την εκτέλεση των εργασιών ή της υπηρεσίας, όπως περιγράφεται στην αρχική σύμβαση, υπό την προϋπόθεση ότι η ανάθεση γίνεται στον οικονομικό φορέα που εκτελεί τις υπηρεσίες αυτές ή την υπηρεσία αυτή, εφόσον τα συμπληρωματικά έργα ή οι υπηρεσίες είτε δεν μπορούν, από τεχνική ή οικονομική άποψη, να διαχωριστούν από την αρχική σύμβαση χωρίς να δημιουργηθούν μείζονα προβλήματα για τις αναθέτουσες αρχές είτε μπορούν να διαχωριστούν από την εκτέλεση της αρχικής σύμβασης, πλην όμως είναι απόλυτα αναγκαία για την ολοκλήρωσή της. Το σωρευτικό ποσό των συναπτομένων συμβάσεων συμπληρωματικών έργων ή υπηρεσιών δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει το 50% του ποσού της αρχικής σύμβασης, ...».

10. Στο Ν. 3316/05 (ΦΕΚ 42/Α) «Ανάθεση και εκτέλεση δημοσίων συμβάσεων εκπόνησης μελετών και παροχής συναφών υπηρεσιών και άλλες διατάξεις» ορίζονται τα κάτωθι:

Στο άρθρο 2 (Πεδίο εφαρμογής – Κατηγορίες μελετών) προβλέπεται:

«1. Ο νόμος αυτός ρυθμίζει τη σύναψη και εκτέλεση όλων των δημοσίων συμβάσεων, ανεξαρτήτως αξίας, για την εκπόνηση μελετών και παροχή λοιπών υπηρεσιών μηχανικού και των άλλων ελευθερίων επαγγελματιών των κατηγοριών μελετών της παραγράφου 2, που εμπίπτουν καθ' ύλην στο "Παράρτημα II Α" της Οδηγίας 2004/18/ΕΚ και στο "Παράρτημα ΧVΙΙΑ" της Οδηγίας 2004/17/ΕΚ, όπως εκάστοτε ισχύουν, όταν οι μελέτες δεν εκπονούνται και οι υπηρεσίες δεν παρέχονται από το προσωπικό της αναθέτουσας Αρχής. Για τις ανωτέρω συμβάσεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των ανωτέρω Οδηγιών, ο παρών νόμος εναρμονίζει το εθνικό δίκαιο προς αυτές».

Στο άρθρο 4 του ως άνω νόμου (Προκαταρκτικές ενέργειες του κυρίου του έργου για την ανάθεση των συμβάσεων) ορίζεται:

(...)7. Με Με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων, που εκδίδεται ύστερα από γνώμη του Τεχνικού Συμβουλίου Μελετών της Γενικής Γραμματείας Δημόσιων Έργων του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων και του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδος, εγκρίνεται, με βάση τις ισχύουσες εκάστοτε Τεχνικές

προδιαγραφές, κανονισμός προεκτιμώμενων αμοιβών μελετών και υπηρεσιών, που περιλαμβάνει: (α) ενιαίες τιμές προεκτιμώμενων αμοιβών μελετών ανά μονάδα φυσικού αντικειμένου και κατηγορία έργου, με βάση, κυρίως, τα προβλεπόμενα στάδια μελέτης και τις ποσότητες των ομοίων ή τυποποιημένων φυσικών αντικειμένων, ώστε να αποφεύγεται ο πολλαπλασιασμός της αμοιβής στην περίπτωση αυτή και (β) ενιαίες τιμές προεκτιμώμενων αμοιβών υπηρεσιών είτε ανά μονάδα φυσικού αντικειμένου και κατηγορία έργου, λαμβάνοντας υπόψη και τις ποσότητες των ομοίων ή τυποποιημένων φυσικών αντικειμένων ώστε να αποφεύγεται ο πολλαπλασιασμός της αμοιβής στην περίπτωση αυτή είτε ανά μονάδα χρόνου απασχόλησης των προσώπων (ανθρωπομήνες) που ασχολούνται με την παροχή της υπηρεσίας, με βάση τα προσόντα και την εμπειρία τους. Μετά την έκδοση της υπουργικής απόφασης, η εφαρμογή των τιμών του κανονισμού για τον καθορισμό της προεκτιμώμενης αξίας των συμβάσεων είναι υποχρεωτική για τις αναθέτουσες Αρχές, οι οποίες λαμβάνουν επιπρόσθετα υπόψη όλα τα στοιχεία που επηρεάζουν, κατά την κρίση τους, τη συνολική δαπάνη της σύμβασης, ανάλογα με τα χαρακτηριστικά της και τον επικαιροποιημένο φάκελο του έργου. Οι τιμές του κανονισμού αναπροσαρμόζονται κάθε έτος, με βάση τον επίσημο δείκτη τιμών καταναλωτή του προηγούμενου έτους. Μέχρι τις 20 Μαρτίου κάθε έτους αποστέλλεται από την αρμόδια υπηρεσία της Γενικής Γραμματείας Δημόσιων Έργων του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων σχετικό έγγραφο προς τους φορείς που αναθέτουν μελέτες και υπηρεσίες του νόμου αυτού. Οι προκηρύξεις που εγκρίνονται μετά την ημερομηνία αυτή λαμβάνουν υποχρεωτικά υπόψη την αναπροσαρμογή των τιμών, για τον προσδιορισμό της προεκτιμώμενης αμοιβής.....'.

Σαφώς σημειώνεται ότι τα ζητήματα καθορισμού της αμοιβής για την παροχή ανεξάρτητων υπηρεσιών μηχανικών μελετητών ή άλλων επιστημόνων ανάλογα με το χρόνο απασχόλησης ρυθμίζονται από τη ΔΜΕΟ/α/ο/2229/04-07-2006 Υπουργική Απόφαση με τίτλο: "Έγκριση της Β' Βελτίωσης Κανονισμού Προεκτιμώμενων Αμοιβών Μελετών και Υπηρεσιών κατά τη διαδικασία της παρ. 7 του άρθρου 4 του ν. 3326/2005, βάσει της οποίας προβλέπονται μεταξύ άλλων τα εξής:

'Άρθρο ΓΕΝ 4Β. Αμοιβή μηχανικών ή άλλων επιστημόνων ανάλογα με το χρόνο απασχόλησης'

1. Η προεκτιμώμενη αμοιβή σε ευρώ για την παροχή ανεξάρτητων υπηρεσιών μηχανικού ή άλλου επιστήμονα που δεν αφορούν στην εκπόνηση μελέτης αμειβόμενης βάσει ειδικών προβλέψεων του παρόντος υπολογίζεται ανάλογα με το χρόνο απασχόλησης ανά ημέρα ή κλάσμα ημέρας ως εξής: α) για επιστήμονα εμπειρίας μέχρι 10 έτη: 300*τκ, β) για επιστήμονα εμπειρίας μεγαλύτερης των 20 ετών: 600*τκ, όπου τκ είναι ο συντελεστής του άρθρου ΓΕΝ3 (...)".

(τκ έτους 2012: 1,249)

Στο άρθρο 10 του ως άνω νόμου (Διαδικασία ανάθεσης με διαπραγματεύσεις) ορίζεται:

[...]2. Επιτρέπεται η χρήση της διαδικασίας με διαπραγμάτευση, χωρίς δημοσίευση σχετικής προκήρυξης μόνο στις ακόλουθες περιπτώσεις:

[...]ζ) Στην περίπτωση των συμπληρωματικών εργασιών του άρθρου 29. ..."

Η σχετική διάταξη του άρθρου 29 (Συμπληρωματικές μελέτες ή υπηρεσίες) του Ν .3316/05 ορίζει:

1. Αν κατά τη διάρκεια εκτέλεσης της σύμβασης προκύψει ανάγκη εκπόνησης συμπληρωματικών μελετών ή παροχής συμπληρωματικών υπηρεσιών, που κατά το είδος ή το μέγεθος (ποσότητα) δεν περιλαμβάνονται στην αρχική σύμβαση, καταρτίζεται συγκριτικός πίνακας κατά την παράγραφο 5 και συμπληρωματική σύμβαση με τον ανάδοχο της αρχικής σύμβασης, μετά από γνώμη του αρμόδιου τεχνικού συμβουλίου. Προϋποθέσεις για την έγκυρη σύναψη συμπληρωματικής σύμβασης είναι:

α) να είναι αναγκαίες οι συμπληρωματικές μελέτες ή υπηρεσίες για την ολοκλήρωση της αρχικής σύμβασης,
β) να συντρέχει περίπτωση που δεν μπορούσε να προβλεφθεί κατά τη σύναψη της,
γ) να μη μπορούν οι συμπληρωματικές υπηρεσίες, από τεχνική ή οικονομική άποψη, να διαχωριστούν από την αρχική σύμβαση χωρίς να δημιουργηθούν μείζονα προβλήματα για τον εργοδότη ή να κρίνονται απολύτως αναγκαίες για την ολοκλήρωση της έστω και αν μπορούν να διαχωριστούν από αυτήν. Η συνολική αμοιβή των συμπληρωματικών συμβάσεων δεν μπορεί να υπερβεί αθροιστικά το πενήντα τοις εκατό (50%) της αρχικής συμβατικής αμοιβής.

11. Με τις διατάξεις των παρ. 1 και 2 του άρθρου 376 του ν. 4412/2016 ορίζεται ότι:

“1. Οι διατάξεις του παρόντος νόμου εφαρμόζονται σε όλες τις δημόσιες συμβάσεις, καθώς και σε όλους τους διαγωνισμούς μελετών που εμπíπτουν στο πεδίο εφαρμογής του Βιβλίου Ι (άρθρα 3 έως 221), καθώς και σε όλες τις συμβάσεις και τους διαγωνισμούς μελετών που εμπíπτουν στο πεδίο εφαρμογής του Βιβλίου ΙΙ (άρθρα 222 έως 338), και η έναρξη της διαδικασίας σύναψης των οποίων, σύμφωνα με τα άρθρα 61, 120 και 290 αντίστοιχα, λαμβάνει χώρα μετά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου.

2. Διαδικασίες σύναψης συμβάσεων της παραγράφου 1, οι οποίες έχουν ξεκινήσει πριν από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, συνεχίζονται και ολοκληρώνονται, σύμφωνα με το καθεστώς που ίσχυε κατά το χρόνο έναρξής τους, με την επιφύλαξη της παρ. 8 του άρθρου 379. Κατ’ εξαίρεση, η υποχρέωση καταχώρησης στοιχείων στο ΚΗΜΔΗΣ, σύμφωνα με το άρθρο 38 ισχύει από την έναρξη ισχύος του παρόντος, κατά την παράγραφο 1 του άρθρου 379, και για τις συμβάσεις των οποίων η διαδικασία ανάθεσης έχει εκκινήσει πριν από την έναρξη ισχύος αυτού. Συμβάσεις της παρ. 1, οι οποίες έχουν συναφθεί πριν την ημερομηνία έναρξης ισχύος του παρόντος, εκτελούνται, σύμφωνα με το καθεστώς που ίσχυε κατά το χρόνο της σύναψής τους. Κατ’ εξαίρεση, η υποχρέωση καταχώρησης στοιχείων στο ΚΗΜΔΗΣ, σύμφωνα με το άρθρο 38, ισχύει από την έναρξη ισχύος του παρόντος κατά την παράγραφο 1 του άρθρου 379 και για τις συμβάσεις που έχουν συναφθεί πριν από την έναρξη ισχύος αυτού.[....]”

12. Τέλος, το άρθρο 379 παρ. 1 & 2 του ως άνω νόμου προβλέπει:

“1. Η ισχύς των διατάξεων του παρόντος αρχίζει από τη δημοσίευση του παρόντος, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά στις επιμέρους διατάξεις του.

2. Η ισχύς των άρθρων 22, 36, 37 της παραγράφου 2, του άρθρου 79, 258 και 259 αρχίζει, ως προς τους διαγωνισμούς μελετών, τις συμβάσεις έργων, μελετών και παροχής τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών την 18η Απριλίου 2017, εκτός από τις περιπτώσεις όπου είναι υποχρεωτική η χρήση ηλεκτρονικών μέσων, σύμφωνα με τα άρθρα 33, 34 ή 35, την παράγραφο 3 του άρθρου 40, την παράγραφο 2 του άρθρου 65 ή το άρθρο 67 και των άρθρων 270, 271, 272, της παραγράφου 3 του άρθρου 274, της παραγράφου 2 του άρθρου 295 ή το άρθρο 297.”

III. Νομική Εκτίμηση

13. Το υπό εξέταση αίτημα του Υπουργείου Υποδομών, Μεταφορών & Δικτύων/ Γενική Γραμματεία Υποδομών/ Γενική Δ/ση Συγκοινωνιακών Υποδομών/ Ειδική Υπηρεσία Δημ. Έργων

Κατασκευής και Συντήρησης Συγκοινωνιακών Υποδομών (Ε.Υ.Δ.Ε./Κ.Σ.Σ.Υ.) αφορά στην υπογραφή, με τη διαδικασία της διαπραγμάτευσης, της 1ης Συμπληρωματικής Σύμβασης Υπηρεσιών (1η ΣΣΥ), προϋπολογιζόμενης δαπάνης 58.425,07 € (χωρίς ΦΠΑ) σε υλοποιούμενη σύμβαση με τίτλο: “Παροχή Υπηρεσιών Συμβούλου Διαχείρισης στην κατασκευή του έργου Νέος Λιμένας Πατρών – 3ο Τμήμα Α' Φάσης”. Η προεκτιμηθείσα αμοιβή της κύριας σύμβασης, όπως αποτιμήθηκε κατά το χρόνο αποστολής της προκήρυξης του διαγωνισμού, ανέρχεται στο ποσό των 1.015.999,05 € (χωρίς ΦΠΑ), η δε συμβατική αμοιβή στο ποσό των 640.079,40 € (χωρίς ΦΠΑ). Η εν λόγω υποβαλλόμενη 1η ΣΣΥ αποτελεί παρακολούθημα της αρχικής σύμβασης, και η κατάρτιση της με τον ανάδοχο αποτελεί εξαιρετική διαδικασία ανάθεσης και εφαρμόζεται μόνο υπό τις περιοριστικά αναφερόμενες στο νόμο προϋποθέσεις. Σημειώνεται, περαιτέρω, ότι ο προϋπολογισμός δημοπράτησης της αρχικής σύμβασης ανέρχεται στο ποσό των 1.015.999,05 € (χωρίς ΦΠΑ) και αντίστοιχα η προϋπολογισθείσα δαπάνη της 1ης ΣΣΥ ανέρχεται στο ποσό των 58.425,07 € (χωρίς ΦΠΑ), επομένως το άθροισμα αυτών (1.074,424,12 €) υπερβαίνει το ποσό των κατωτάτων ορίων δημοσίων συμβάσεων έργων που τίθενται με το άρθρο 6 περ. β' του π.δ. 60/2007, όπως αυτά αναθεωρήθηκαν και ισχύουν βάσει του άρθρου 1 του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 2015/2342 της Επιτροπής της 15ης Δεκεμβρίου 2015.

Το κρινόμενο αίτημα αναφέρεται σε σύμβαση υπηρεσιών, σύμφωνα με την έννοια της περ. δ' της παρ. 2 του άρθρου 2 του π.δ. 60/2007, περί προσαρμογής της Ελληνικής Νομοθεσίας στις διατάξεις της Οδηγίας 2004/18/ΕΚ «περί συντονισμού των διαδικασιών σύναψης δημοσίων συμβάσεων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών», και ως εκ τούτου, βάσει και του κανονιστικού πλαισίου που διέπει εν γένει την αρχική σύμβαση, συντρέχει η αρμοδιότητα της Αρχής κατ' άρθρο 2 παράγραφος 2 περίπτωση γ' υποπερίπτωση δδ' του ν. 4013/2011, όπως ισχύει, για την παροχή σύμφωνης γνώμης.

14. Η διαδικασία με διαπραγμάτευση έχει εξαιρετικό χαρακτήρα και επιτρέπεται να εφαρμόζεται μόνο στις περιοριστικώς απαριθμούμενες περιπτώσεις στα άρθρα 30 και 31 της Οδηγίας 2004/18/ΕΚ (αντίστοιχα άρθρα 24 και 25 π.δ. 60/2007) (βλ. σχετικώς ΔΕΕ, απόφαση της 8ης Απριλίου 2008, C 337/05, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλ. 2008, I-2173, σκέψη 56). Συναφώς επισημαίνεται ότι οι ανωτέρω διατάξεις, στο μέτρο που εισάγουν εξαιρέσεις που συνιστούν παρέκκλιση από τη βασική ρύθμιση, δηλαδή από τους κανόνες που αποσκοπούν στη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας των αναγνωριζόμενων από τη Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Σ.Λ.Ε.Ε.) δικαιωμάτων στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων, πρέπει να αποτελούν αντικείμενο συσταλτικής ερμηνείας. Συγκεκριμένα, προκειμένου η Οδηγία 2004/18/ΕΚ να μην απολέσει την πρακτική αποτελεσματικότητά της, τα κράτη μέλη και οι αναθέτουσες αρχές τους δεν επιτρέπεται να προβλέπουν περιπτώσεις προσφυγής στη διαδικασία με διαπραγμάτευση που δεν προβλέπονται από την εν λόγω οδηγία ή να συνοδεύουν τις ρητώς προβλεπόμενες από την οδηγία αυτή περιπτώσεις με νέους όρους που έχουν ως αποτέλεσμα να καθιστούν ευκολότερη την προσφυγή στην εν λόγω διαδικασία, το δε βάρος απόδειξης ότι συντρέχουν πράγματι οι εξαιρετικές περιστάσεις που δικαιολογούν την παρέκκλιση φέρει εκείνος που τις επικαλείται (βλ. ΔΕΚ, αποφάσεις της 18ης Μαΐου 1995, C-57/94, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλ. 1995, σ. I-1249, σκέψη 23, της 28ης Μαρτίου 1996, C-318/94, Επιτροπή κατά Γερμανίας, Συλλ. 1996, σ. I-1949, σκέψη 13, της 13ης Ιανουαρίου 2005,

C-84/03, Επιτροπή κατά Ισπανίας, Συλλ. 2005, I-13947, σκέψη 48, της 14.09.2004, Υπόθεση C-385/02, της 12.01.1994, Υπόθεση C-296/92, της 17.11.1993, Υπόθεση C-71/02, της 10.03.1987, Υπόθεση C-199/85).

15. Εν προκειμένω, η Αναθέτουσα Αρχή αιτείται την παροχή σύμφωνης γνώμης της Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ. για τη διενέργεια διαδικασίας διαπραγμάτευσης, χωρίς δημοσίευση προκήρυξης διαγωνισμού, για την ανάθεση συμπληρωματικών εργασιών/υπηρεσιών βάσει του άρθρου του άρθρου 25 παρ. 4 περ. α' του π.δ. 60/2007. Από τη διάταξη του άρθρου 25 παρ. 4 περ. α' του π.δ. 60/2007 συνάγεται σαφώς ότι η κατάρτιση συμπληρωματικών συμβάσεων με τον ανάδοχο ήδη εκτελούμενης δημόσιας σύμβασης έργου ή υπηρεσίας αποτελεί εξαιρετική διαδικασία ανάθεσης δημόσιας σύμβασης με διαπραγμάτευση και για το λόγο αυτό εφαρμόζεται μόνο υπό τις αναφερόμενες περιοριστικά στο νόμο προϋποθέσεις. Συγκεκριμένα, για την κατάρτιση συμπληρωματικής σύμβασης υπηρεσιών με διαδικασία διαπραγμάτευσης, χωρίς προηγούμενη δημοσίευση προκήρυξης, θα πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά οι εξής προϋποθέσεις:

α) να αφορούν συμπληρωματικά έργα ή υπηρεσίες που δεν περιλαμβάνονταν στην αρχικώς κατακυρωθείσα μελέτη, ούτε στην αρχική σύμβαση,

β) να κατέστησαν, λόγω μη προβλέψιμων περιστάσεων, αναγκαία για την εκτέλεση των εργασιών ή της υπηρεσίας, όπως περιγράφεται στην αρχική σύμβαση,

γ) η ανάθεση να γίνεται στον οικονομικό φορέα που εκτελεί τις υπηρεσίες αυτές ή την υπηρεσία αυτή,

δ) τα συμπληρωματικά έργα ή οι υπηρεσίες να μην μπορούν, από τεχνική ή οικονομική άποψη, να διαχωριστούν από την αρχική σύμβαση χωρίς να δημιουργηθούν μείζονα προβλήματα για τις αναθέτουσες αρχές, είτε να μπορούν να διαχωριστούν από την εκτέλεση της αρχικής σύμβασης, πλην όμως να είναι απόλυτα αναγκαία για την ολοκλήρωσή της.

ε) το συνολικό ποσό αυτών των συμβάσεων, δεν μπορεί να υπερβαίνει το ποσοστό του πενήντα τοις εκατό (50%) του ποσού της αρχικής σύμβασης (βλ. ενδεικτικά, ΔΕΕ στην υπόθεση 601/2010 *Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά Ελληνικής Δημοκρατίας*, Ελ. Συν./Τμ. Μείζονος Επταμελούς Σύνθεσης 3210/2011, 2429/2011, Ελ. Συν. /Τμ VI, 897/2012, 288/2012, 2069/2010)

Περαιτέρω, ως "μη προβλέψιμες κατά τη σύναψη της σύμβασης περιστάσεις" νοούνται αιφνίδια πραγματικά γεγονότα που δεν ανάγονται στο χρόνο σύναψης της αρχικής σύμβασης και τα οποία παρότι ο αρχικός σχεδιασμός (οριστική μελέτη ή προμελέτη) του έργου, βάσει του οποίου προσδιορίσθηκε το τεχνικό αντικείμενο αυτού, υπήρξε κατά το δυνατόν πλήρης και ακριβής, αντικειμενικά δεν ήταν δυνατόν να προβλεφθούν σύμφωνα με τους κανόνες επιμέλειας του μέσου συνेतού ανθρώπου του οικείου κλάδου ώστε να ενταχθούν στην αρχική μελέτη και τη συναφθείσα σύμβαση, είναι δε ανεξάρτητα της βούλησης της αναθέτουσας αρχής και δεν πρέπει να απορρέουν από έλλειψη προγραμματισμού και επιμέλειας αυτής (βλ. ενδεικτικά πράξεις Ελ.Συν.: 91, 105, 171, 191, 200, 205 και 214/2007, Τμ. VI 11, 15 και 74/2008 καθώς και 795/2012). Σε κάθε περίπτωση, το βάρος της απόδειξης περί του ότι συντρέχουν έκτακτες περιστάσεις το φέρει η επικαλούμενη αυτές αναθέτουσα αρχή (Ελ. Συν. Τμ. Μείζονος Επταμελούς Σύνθεσης 1704, 2489, 3210/2011).

16. Εν προκειμένω, από τα στοιχεία του φακέλου της κρινόμενης υπόθεσης, προκύπτουν τα ακόλουθα:

α) Ως προς την ανωτέρω υπ' αριθμ. (α) προϋπόθεση του άρθρου 25.4 του Π.Δ. 60/2007:

Οι αιτούμενες συμπληρωματικές εργασίες-υπηρεσίες που περιλαμβάνονται στην εξεταζόμενη 1η ΣΣΥ είναι οι κάτωθι:

- 2,40 ανθρωπομήνες για απασχόληση προσωπικού του (ΤΣ) κατηγορίας Α και
- 4,30 ανθρωπομήνες για απασχόληση προσωπικού του (ΤΣ) κατηγορίας Β €

Οι εν λόγω ανθρωπομήνες απασχόλησης του (ΤΣ) κρίνονται απαραίτητοι καθόσον:

Σύμφωνα με τους ισχυρισμούς της αναθέτουσας αρχής (βλ. 3.1 παρούσας):

'.....Ο υπολειπόμενος αριθμός ανθρωπομηνών .....δεν επαρκούν για να συνεχίσει ο (ΤΣ) να παρέχει τις υπηρεσίες του και να εκτελεί τα καθήκοντά του σύμφωνα με τη σύμβασή του,.....Δηλαδή, η έως τώρα ανάλωση των ανθρωπομηνών στη σύμβαση δεν επιτρέπει τη συνέχιση της παροχής υπηρεσιών από τον (ΤΣ) το πλήθος και το είδος των υπηρεσιών που είναι αναγκαία για την ολοκλήρωση του έργου...'

'... Δηλαδή για τη συνέχεια και την ολοκλήρωση της αρχικής σύμβασης αναγκαία προϋπόθεση είναι να υπάρχει η δυνατότητα απασχόλησης του προσωπικού του (ΤΣ) προκειμένου να παρέχονται οι ίδιες υπηρεσίες που παρασχέθηκαν έως σήμερα, με αποτέλεσμα το έργο...να υλοποιείται με ικανοποιητικούς ρυθμούς....'

'..Οι ανωτέρω υπηρεσίες συνιστούν συμπληρωματικές υπηρεσίες κατά το μέγεθος (ποσότητα) και όχι κατά το είδος και δεν περιλαμβάνονται στην αρχική σύμβαση....'

Από τα ανωτέρω τεκμαίρεται ότι η αιτούμενη αύξηση των ανθρωπομηνών απασχόλησης του προσωπικού του (ΤΣ) θεωρείται αναγκαία προκειμένου ο (ΤΣ) να παρέχει τις υπηρεσίες που απαιτούνται για τη διαχείριση του έργου του θέματος, υπηρεσίες οι οποίες και αποτελούν το συμβατικό του αντικείμενο σύμφωνα με τα ισχύοντα τεύχη και την υπογραφείσα σύμβαση. Οι δε εργασίες αφορούν το υπολειπόμενο συμβατικό του αντικείμενο, ήτοι την παροχή υπηρεσιών "σε κάθε ζητούμενο θέμα κατασκευής, διαχείρισης και παρακολούθησης της υλοποίησης της κατασκευής των έργων του Νέου Λιμένα". Το γεγονός, δε, ότι ο ανάδοχος παρείχε επιπλέον υπηρεσίες εκτός συμβατικού αντικείμενου κατόπιν εντολών της Υπηρεσίας (ως προβλέπεται στα συμβατικά τεύχη – βλ. Ειδική Συγγραφή Υποχρεώσεων), οι οποίες και πληρώθηκαν άμα τη ολοκληρώσει τους βάσει εγκεκριμένων πιστοποιήσεων (ως η ίδια η Αναθέτουσα Αρχή βεβαιώνει) δεν ασκεί ουδεμία επίδραση στο κρινόμενο αίτημα, ούτε καθιστά το εναπομείναν συμβατικό αντικείμενο περιεχόμενο συμπληρωματικής σύμβασης (βλ. Σημείο 3.1 ιστορικού).

Συνεπώς το κρινόμενο αίτημα, με δεδομένη την εκκρεμότητα των αιτημάτων του αναδόχου της εργολαβίας για νέα παράταση της προθεσμίας περαίωσης του έργου πέραν της 30-09-2016, δε αφορά σε συμπληρωματικές εργασίες μη περιλαμβανόμενες στην αρχικώς κατακυρωθείσα μελέτη και υπογραφείσα σύμβαση.

β) Ως προς την ανωτέρω υπ' αριθμ. (β) προϋπόθεση του άρθρου 25.4 του Π.Δ. 60/2007:

Σύμφωνα με τους ισχυρισμούς της αναθέτουσας αρχής τα επικαλούμενα ως απρόβλεπτα γεγονότα αναλύονται ως εξής (βλ. 3.1 παρούσας):

α) η εκ των πραγμάτων επιβληθείσα αναγκαιότητα της αλλαγής του Επιχειρησιακού Προγράμματος του Κυρίως Έργου, από το ΕΠ Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας στο Ε.Π. ΠΕΠ-ΔΕΠΙΝ και κατά συνέπεια η ανάγκη επικαιροποίησης της Μελέτης Κόστους Οφέλους και της εκπόνησης Φακέλου Κρατικών Ενισχύσεων,

β) ο διαχωρισμός της Πράξης του Κυρίως Έργου σε δύο πράξεις για αποκλειστικά χρηματοδοτικούς λόγους, με αποτέλεσμα το τελευταίο τετράμηνο του 2015 να ζητηθεί

τροποποίηση των πράξεων και υποβολή νέων τροποποιημένων Τεχνικών Δελτίων (ΤΔΠ ΤΔΠΥ ΔΔΔΥ ΔΠΠΠ) και τέλος

γ) προβλήματα ομαλής χρηματοδότησης (λόγω των επιβληθέντων κατά το θέρος του 2015 περιορισμών στη κίνηση κεφαλαίων από την ΤτΕ) του Κυρίως Έργου (ανάδοχος εργολαβίας) με άμεση επίπτωση στον ρυθμό κατασκευής του και κατά συνέπεια στο σχεδιασμό του έργου του Συμβούλου.....'.

Σημειώνεται ότι οι α) και β) επικαλούμενες ως μη προβλέψιμες περιστάσεις αντιμετωπίστηκαν ήδη με τη σύνταξη του 1ου ΣΠ (ημερομηνία έγκρισης αυτού: 11-04-2016) (βλ. 3 παρούσας) όπου: “.....Ο 1ος ΣΠ συντάσσεται.....προκειμένου να γίνει αναδιάρθρωση της κατανομής των ανθρωπομηνών απασχόλησης ανά κατηγορία προσωπικού σε σχέση με εκείνη που είχε προβλεφθεί στα συμβατικά τεύχη του διαγωνισμού. Με τον 1ο ΣΠ δεν τροποποιείται το τεχνικό αντικείμενο του έργου και παραμένει το ίδιο με αυτό της αρχικής σύμβασης....”.

Έτι περαιτέρω, οι ανθρωπομήνες που αναλώθηκαν από το προσωπικό του (ΤΣ) προκειμένου να ανταποκριθεί στα ανακύπτοντα προβλήματα λόγω των α) και β) προαναφερθέντων ως 'απρόβλεπτων' γεγονότων, πέραν της 'τακτοποίησής' στον 1ο ΣΠ μέσω της αναδιάρθρωσης κατανομής των ανθρωπομηνών, έχουν ήδη πληρωθεί στον ανάδοχο.

Συνεπώς, η οιαδήποτε αύξηση ανθρωπομηνών απασχόλησης του προσωπικού του (ΤΣ) λόγω των α) και β) επικαλούμενων ως “απρόβλεπτων” γεγονότων έχει αντιμετωπιστεί και ολοκληρωθεί ως διαδικασία πριν τη σύναψη της αιτούμενης 1ης ΣΣΥ της οποίας δε δύναται να αποτελεί αντικείμενο, ενώ δεν υφίσταται και αιτιώδης συνάφεια με την κρινόμενη ΣΣΥ.

Αναφορικά με τη γ) επικαλούμενη ως 'μη προβλέψιμη περίπτωση', ισχύουν τα κάτωθι:

Η νομοθετηθείσα Τραπεζική Αργία (Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου ΦΕΚ 65/28-06-2015) αποτελεί πράγματι λόγω απροβλέπτου που δεν μπορούσε να είναι γνωστός εκ των προτέρων στην αναθέτουσα αρχή και δεν μπορούσε να προβλεφθεί από εκείνη, κείμενη εκτός της σφαίρας επιρροής της. Η εν λόγω αργία και οι προκύπτοντες τραπεζικοί περιορισμοί επηρέασαν τους ρυθμούς υλοποίησης των εργασιών κατασκευής της αναδόχου του έργου Κ/ξίας: 'ΤΕΡΝΑ ΑΕ – ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ' (βλ. 3.1 παρούσας). Ο ανάδοχος της εν θέματι σύμβασης παροχής υπηρεσιών εξακολούθησε, κατά δήλωση της ΕΥΔΕ-ΚΣΥΥ, *'...να παρέχει με αμείωτο ρυθμό τις υπηρεσίες του....'*. Η μείωση και η τυχόν διακοπή για κάποιο χρονικό διάστημα της παροχής υπηρεσιών του (ΤΣ) η οποία θα μπορούσε να προκύψει άμα την πλήρη διακοπή των εργασιών του αναδόχου της εργολαβίας, θα είχε ως αποτέλεσμα να ανασταλούν για το χρονικό αυτή διάστημα οι πληρωμές προς τον (ΤΣ) λόγω της μη προσφοράς υπηρεσιών, χωρίς όμως να επηρεάσουν το συμβατικό του αντικείμενο ως Τεχνικός Σύμβουλος με καθήκοντα την: *'..... παροχή υπηρεσιών Συμβούλου Διαχείρισης (Project Manager) σε κάθε ζητούμενο θέμα κατασκευής, διαχείρισης και παρακολούθησης της υλοποίησης της κατασκευής των έργων του Νέου Λιμένα Πατρών – 3ο Τμήμα Α' Φάσης....'*. (βλ. 1.1 παρούσας). Η οιαδήποτε επιβολή περιορισμού 'διακίνησης τραπεζικών κεφαλαίων – capital controls' επηρεάζει την κατασκευή επιφέροντας προβλήματα στην ομαλή ροή του ρυθμού εργασιών, ενώ αναφορικά με τον (ΤΣ) δύναται να μειώσει το ρυθμό των πιστοποιήσεων προς πληρωμή λόγω της μείωσης των ωρών απασχόλησης του προσωπικού αυτού για ένα διάστημα ή ακόμα και να υπάρξει διακοπή για το διάστημα αυτό. Άλλωστε, οι Υπηρεσίες του Συμβούλου αφορούν κατά κύριο λόγο την παρακολούθηση της εκτέλεσης των εργασιών του έργου και ο ρυθμός τους εξαρτάται άμεσα από τους ρυθμούς του εργολάβου. Εξάλλου, η συμβατική διάρκεια των υπηρεσιών (ΤΣ) εκτείνεται έως τον Απρίλιο του 2017, επομένως ούτε η τραπεζική αργία ούτε η παράταση της προθεσμίας υλοποίησης του κυρίου

έργου ασκούν επιρροή στο συμβατικό του αντικείμενο. Σε κάθε περίπτωση η παράταση χρονικής διάρκειας εκτελούμενου έργου δεν είναι γεγονός ασυνήθιστο και επομένως η αναθέτουσα Αρχή εφόσον ήθελε να εξαρτήσει την ποσότητα των εργασιών από τη διάρκεια αυτή θα έπρεπε να το έχει συνυπολογίσει στο σχεδιασμό της.

Εκ των προαναφερθέντων κρίνεται ότι για οι εργασίες που περιλαμβάνονται στην 1η ΣΣΥ δεν προέκυψαν από καμία από τις τρεις περιστάσεις τις χαρακτηριζόμενες ως 'μη προβλέψιμες' από την αναθέτουσα αρχή.

Κατόπιν των ανωτέρω παρέλκει η εξέταση των υπολοίπων προϋποθέσεων του άρθρου 25.4 του Π.Δ. 60/2007.

IV. Συμπέρασμα

17. Ενόψει όλων των προεκτεθέντων, με βάση το διδόμενο πραγματικό και από την υπαγωγή αυτού στις προαναφερόμενες και ερμηνευόμενες διατάξεις, η Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ. ομόφωνα αποφασίζει:

Την απόρριψη του αιτήματος του Υπουργείου Υποδομών, Μεταφορών & Δικτύων/ Γενική Γραμματεία Υποδομών/ Γενική Δ/ση Συγκοινωνιακών Υποδομών/ Ειδική Υπηρεσία Δημ. Έργων Κατασκευής και Συντήρησης Συγκοινωνιακών Υποδομών (Ε.Υ.Δ.Ε./Κ.Σ.Σ.Υ.) προς την Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ. και τη μη παροχή σύμφωνης γνώμης, για την ανάθεση της 1ης Συμπληρωματικής Σύμβασης υπηρεσιών (1η ΣΣΥ) σε υλοποιούμενη σύμβαση με τίτλο: “Παροχή Υπηρεσιών Συμβούλου Διαχείρισης στην κατασκευή του έργου Νέος Λιμένας Πατρών – 3ο Τμήμα Α' Φάσης”, προϋπολογιζόμενης δαπάνης 58.425,07 € χωρίς ΦΠΑ. σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 2 παρ. γ' περ. δδ' του ν. 4013/2011, όπως ισχύει, για τη διενέργεια διαδικασίας με διαπραγμάτευση, λόγω μη συνδρομής των προς τούτο τασσομένων υπό του νόμου προϋποθέσεων.

**ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ
ΑΘΗΝΑ, 20 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2016
Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ**

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΤΑΠΟΔΗΣ